

Rapport Nr. 0012

Archeologienota

Antwerpen, Confiserie Roodthoof Programma van Maatregelen

Inhoud

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	1
2 Gemotiveerd advies	2
2.1 Aanleiding vooronderzoek	2
2.2 Resultaten vooronderzoek	2
3 Programma van maatregelen	8
4 Lijst met figuren	10

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2018-0039
Projectcode Onroerend Erfgoed		2018E72
locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Antwerpen
	Straat	Lange Leemstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Antwerpen
	Afdeling	6
	Sectie	F
	Percelen	1302y8, 1302f11, 1302f9, 1302°11, 1302z8, 1302w8, 1302p8, 1302z10, 1302n7
Coördinaten	Noordoost	X: 154119.856396623 Y: 210364.748597453
	Noordwest	X: 154074.133021944 Y: 210394.897427715
	Zuidoost	X: 154045.517267476 Y: 210268.143880332
	Zuidwest	X: 154030.73683972 Y: 210276.525039345
Oppervlakte plangebied		4533 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 3600 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen langsheen de Lange Leemstraat te Antwerpen, gekend onder de naam Confiserie Roodthoofd. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Antwerpen. Het plangebied is gesitueerd tussen de Spaanse vesten (1542-1555) en de verdedigingsgordel van Brialmont (1860-1865). Hierdoor is het plangebied niet te situeren binnen het historische centrum van Antwerpen en ook niet binnen de vastgestelde archeologische zone. Op 18de en 19de eeuws historisch kaartmateriaal is het plangebied steeds ingekleurd als akkerland. Tot de late 19de eeuw was de ruime omgeving rondom het plangebied in gebruik als akkerland met verspreide, landelijke bewoning. Na het oprichten van de Brialmontvesting in de late 19de eeuw, werd de omgeving van het plangebied opgenomen voor stadsuitbreidingen van Antwerpen. In de late 19de en vroege 20ste eeuw werd de omgeving van het plangebied bebouwd en kreeg het een stedelijk karakter. Binnen de contouren van het plangebied werden aan het begin van de 20ste eeuw eveneens verscheidene woningen opgericht.

Landschappelijk gezien ligt het plangebied op de flank van een hoger gelegen dekzandrug naar de lager gelegen Scheldevallei. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone. Op basis van de landschappelijke ligging is er een hoge verwachting op artefacten sites uit de steentijd aanwezig. De 19de en 20ste eeuwse bebouwingsgeschiedenis zal echter een grootschalige versterking van deze sites teweeg hebben gebracht.

Archeologisch gezien zijn er weinig grootschalige onderzoeken uitgevoerd in de ruime omgeving van het plangebied. Het ontbreken van dergelijke grootschalige onderzoeken is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk zijn er recentelijk geen grootschalige ontwikkelingen geweest waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is. In de ruime omgeving van het plangebied zijn enkele historische locaties gekend die allen betrekking hebben tot het 18de eeuwse Berchem, en de 19de eeuwse stadsuitbreiding en oprichting van de Brialmontvesten. Hierdoor is er een matige verwachting op het aantreffen van sites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen toe te schrijven aan het plangebied.

Samenvattend kan gesteld worden dat er een matige archeologische verwachting aanwezig is voor zowel sites uit metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Voor sites uit de steentijd en historische sites is er eerder een lage verwachting toe te schrijven aan het plangebied. Mogelijk zijn er binnen de contouren van het plangebied sporensites uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen bewaard.

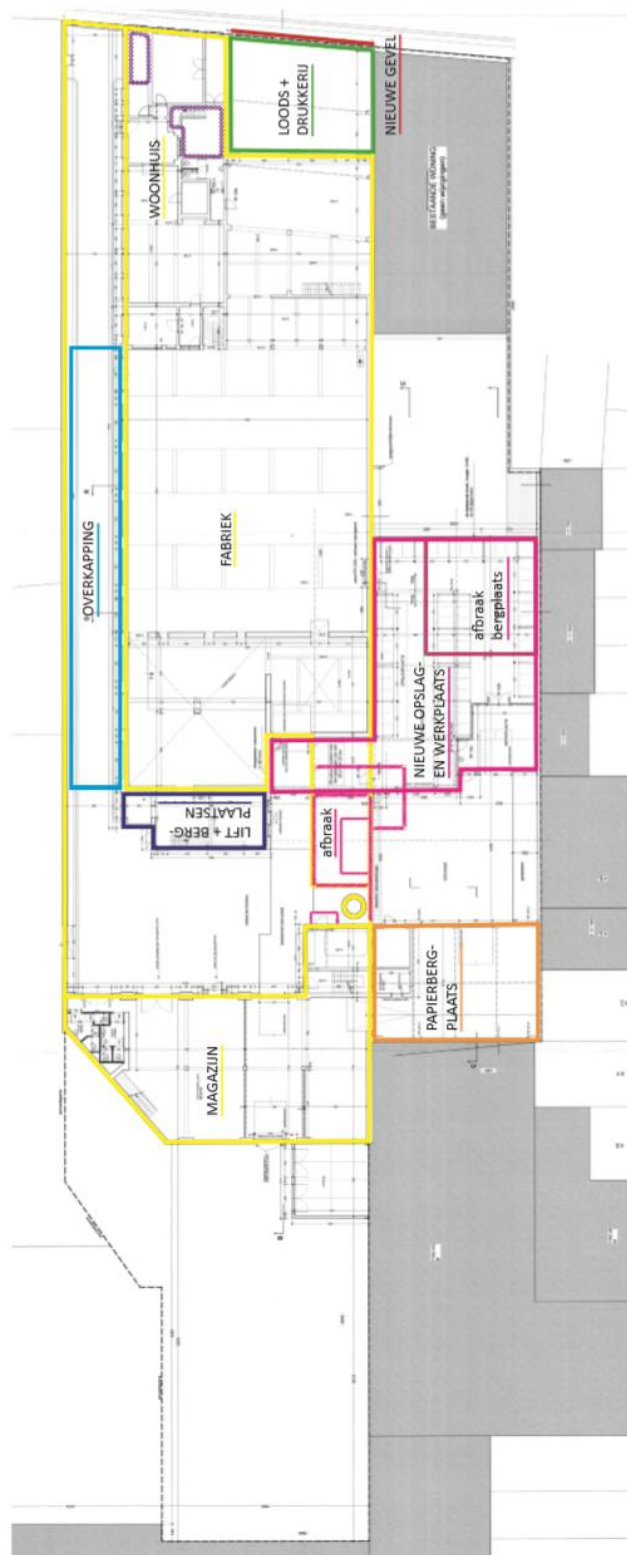
Deze verwachting dient echter bijgesteld te worden wanneer de 20ste en 21ste eeuwse ontwikkelingsgeschiedenis van het plangebied bekeken wordt. Binnen de contouren van het

plangebied zijn verscheidene gebouwen aanwezig die in de 20ste eeuw zijn opgericht. Deze gebouwen maken onderdeel uit van Confiserie Roodthooft (voorheen Albers Creameries Limited). De oudste gebouwen zijn opgericht in 1905. Gedurende de 20ste en het begin van de 21ste eeuw zijn enkele gebouwen afgebroken of verbouwd, en zijn er nieuwe gebouwen opgericht. Aanvullend aan de originele bouwwerkzaamheden uit 1905 werden volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- 1926: Overdekte loods
- 1926: Bergplaats
- 1927: Overkapping, wachtkamer en bureel
- 1934: bergplaats en koffiebranderij
- 1937: chocoladefabriek en suikerbakkerij
- 1937: verbouwing woonhuis en fabriek
- 1938: papierbergplaats
- 1941: verbouwing woonhuis
- 1941-1942: verbouwing fabriek
- 1949: nieuwe gevel voor loods
- 1964: exploitatie bergplaatsen voor stookolie
- 1969: exploitatie suikerbakkerij
- 1990: verbouwing fabriek
- 2006: verbouwing fabriek

Deze bouwwerkzaamheden worden deels afgebroken en blijven deels behouden voor de geplande werkzaamheden. Vermoedelijk heeft de constructie van verschillende bouwfases (eventuele afbreken en herbouwing) een versturende impact op eventuele archeologische sites gekend. De gebouwen zijn gefundeerd tot de draagkrachtige en vermoedelijk vorstvrije grond. Hierdoor is er sprake van een minimale ingravingsdiepte van 80 cm. De verhardingen zullen aangelegd zijn tot een diepte van ca. 40-50 cm onder het maaiveld. Hierdoor is de verwachting voor archeologische resten uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen bij te stellen naar een lage verwachting.

- 1905 woonhuis met fabriek
- 1926 overdekte loods + drukkerij / bergplaats
- 1927 overkapping
- '37/42 verbouwing woonhuis
- 1938 magazijn voor papierbergplaats
- 1942 verbouwing fabriek (lift+bergplaatsen)
- 1950 nieuwe gevel
- 2005 verbouwing fabriek

Figuur 1: Verschillende bouwfasen binnen het plangebied¹

¹ Gortlé, A. 2017.

Figuur 2: Plangebied met weergave van de te slopen gebouwen² op orthofoto³

² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

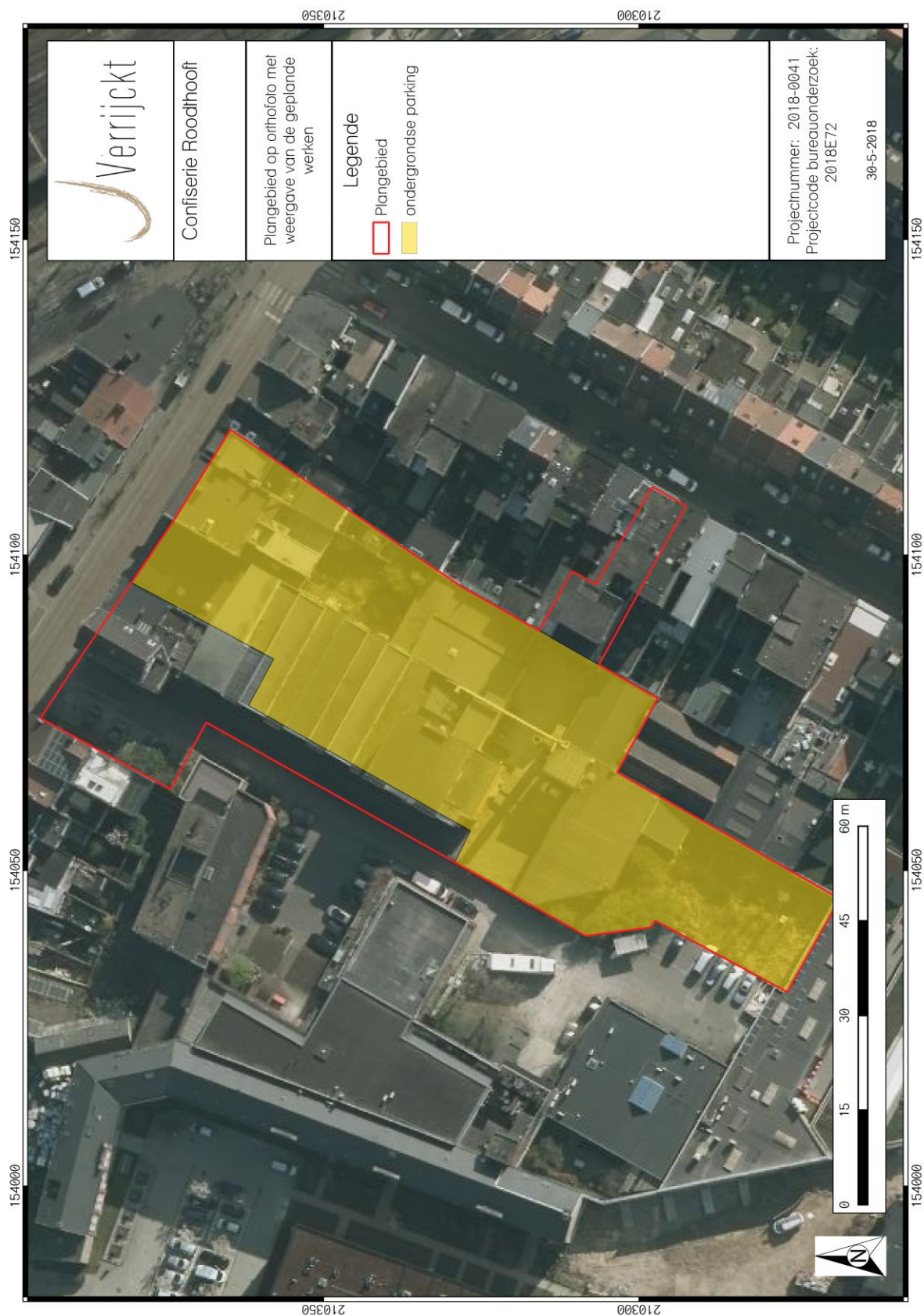
³ AGIV 2018e

Figuur 3: Plangebied met weergave van te behouden gebouwen en nieuw op te richten gebouwen⁴ op orthofoto⁵

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ AGIV 2018e

Figuur 4: Plangebied met weergave van de ondergrondse parking⁶ op orthofoto⁷

⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁷ AGIV 2018e

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, zijn de gekende verstoringen en de oppervlaktes waar eventueel verder onderzoek mogelijk is. Tevens zijn er geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische sites en ontbreekt een ruimere context waarin eventuele archeologische sites geplaatst kunnen worden. Hierdoor is er een zeer laag potentieel op kennisvermeerdering. De eventuele meerkost voor het opsporen en onderzoeken van archeologische sites weegt niet op tegenover de te behalen kenniswinst. Hierdoor wordt geen programma van maatregelen op gesteld. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Op basis van het bureauonderzoek kan wel gesteld worden dat er een matige verwachting op het aantreffen van een archeologische site is
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: Op basis van het bureauonderzoek en de confrontatie met de geplande werkzaamheden is er een zeer laag potentieel op kennisvermeerdering aanwezig voor de eventuele archeologische restanten die bewaard zijn binnen het projectgebied. Binnen de contouren van het plangebied is op basis van de archeologische, bodemkundige en landschappelijke gegevens een hoge tot matige archeologische verwachting op archeologische artefactensites uit de steentijd en archeologische sporensites uit de metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen toe te schrijven aan het plangebied. Gelet op het historische (18de en 19de) eeuwse gebruik van het plangebied als akkerland, is er geen verwachting op archeologische sites uit de historische periode. Wanneer echter de 20ste en 21ste eeuwse bebouwingsgeschiedenis bekeken wordt, is de archeologische verwachting bij te stellen naar laag voor alle archeologische periodes. Eventuele artefacten sites uit de steentijd kunnen aanwezig zijn, de kans is echter minimaal dat deze artefacten in situ bewaard zijn. De recente bebouwingsgeschiedenis zal aanwezige artefacten grotendeels verplaatst hebben uit hun originele contexten. Sporensites kunnen op enkele locaties eveneens bewaard zijn. De oppervlakte van deze locaties is (waar geen gebouwen bewaard blijven) dusdanig klein en versnipperd dat er geen potentieel op kennisvermeerdering aanwezig is, bij het aantreffen van intacte archeologische sporen. In totaal zijn er vijf zones aanwezig waar enige kenniswinst te behalen valt. Deze zones hebben een oppervlakte van 323 m², 238 m², 155 m², 194 m² en 589 m². Binnen deze zones moet er telkens rekening worden gehouden met een veilige, werkbare afstand van de muren en funderingen van de aanwezige gebouwen. Hierdoor dient er al snel een buffer van 1 m te worden voorzien. De te onderzoeken oppervlakte is hierdoor nog kleiner dan hierboven vermeld. Algemeen kan gesteld worden dat er enkele zones aanwezig zijn met een potentieel op kenniswinst, deze zijn echter zeer klein van oppervlakte en verspreid over het plangebied aanwezig. Binnen deze zones is het technisch niet haalbaar om verder onderzoek uit te voeren.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevallsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in

artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

Figuur 5: Orthofoto met weergave van de zones met potentieel op kenniswinst

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Verschillende bouwfasen binnen het plangebied	4
Figuur 2: Plangebied met weergave van de te slopen gebouwen op orthofoto	5
Figuur 3: Plangebied met weergave van te behouden gebouwen en nieuw op te richten gebouwen op orthofoto	6
Figuur 4: Plangebied met weergave van de ondergrondse parking op orthofoto	7
Figuur 20: Orthofoto met weergave van de zones met potentieel op kenniswinst	9